

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-3>

Тетяна БУБЛИК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Львівська обл., Україна, 79007

ORCID: 0000-0002-8474-2137

Бібліографічний опис статті: Бублик, Т. (2021). Медитативний дискурс як різновид авторського езотеричного дискурсу: структурно-прагматичний аспект. *Актуальні питання іноземної філології*, 14, 17–22, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-3>

МЕДИТАТИВНИЙ ДИСКУРС ЯК РІЗНОВИД АВТОРСЬКОГО ЕЗОТЕРИЧНОГО ДИСКУРСУ: СТРУКТУРНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено аналізу структурно-прагматичного аспекту медитативного дискурсу. **Мета** нашого дослідження – виокремити структурно-прагматичні особливості медитативного дискурсу як різновиду езотеричного дискурсу. Медитативний дискурс у його структурно-прагматичному аспекті досі не був об'єктом зацікавлення лінгвістів, що, власне, і складає **актуальність** нашого дослідження. **Методологічним підґрунтям** роботи виступають надбання сучасної лінгвометодології, що ґрунтується на комплексному поєднанні загальнонаукових (індукція, дедуція), емпірико-теоретичних (синтез, аналіз) та власне лінгвістичних методів (прагматичний, контекстуально-інтерпретативний тощо).

Ключовим у езотеричному дискурсі є підхід про особливе світосприйняття особистості, пріоритетом якої є духовний сенс життя та підпорядкування явищ матеріального світу вищим, невидимим проявам істинного буття. Як наслідок, медитативному дискурсу властива не лише специфічна тематика, але й структурно-стилістичні особливості побудови, які виступають одночасно засобами прагматичного впливу на адресата. Оскільки адресант переслідує лише одну мету – пробудити читача і спонукати до дії самозаглиблення і самопізнання, тексти медитативних творів наскрізь пронизані спонукальними конструкціями з чітким прагматичним спрямуванням на зміну світогляду та пріоритетів особи. Спонукальні конструкції завжди структурно оформлені і подаються разом з повторами, алітерацією/асонансом, перелічуванням тощо. Можемо говорити, що засоби синтаксичної організації медитативного дискурсу виконують одночасно організаційну (текстозорієнтовану) та прагматичну (зорієнтовану на читача) функції, з метою спонукання його до мислення та споглядання і, відповідно, реалізації задуму автора на зміну світобудови і світосприйняття адресата.

Укладання схеми, яка б зображала місце медитативного дискурсу як підвиду езотеричного у системі сакральних дискурсів вважаємо **перспективним** для подальшого дослідження медитативного дискурсу.

Ключові слова: дискурс, езотеричний дискурс, медитативний дискурс, спонукальні конструкції, повтор, прагматика.

Tetiana BUBLYK

PhD in Philology, Senior Lecturer at the Department of English Philology, Ivan Franko National University of Lviv, 1 Universytetska St, Lviv, Ukraine, 79007

ORCID: 0000-0002-8474-2137

To cite this article: Bubbyk, T. (2021). Medytatyvnyy dyskurs yak riznovyd avtors'koho ezoterychnoho dyskursu: strukturno-prahmatychnyy aspekt [Meditative discourse as a variety of author's esoteric discourse: structural-pragmatic aspect]. *Current Issues of Foreign Philology*, 14, 17–22, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-3>

MEDITATIVE DISCOURSE AS A VARIETY OF AUTHOR'S ESOTERIC DISCOURSE: STRUCTURAL-PRAGMATIC ASPECT

The article is devoted to the analysis of the structural-pragmatic aspect of meditative discourse. The purpose of our study is to highlight the structural and pragmatic features of meditative discourse as a kind of esoteric discourse. Meditative discourse in its structural and pragmatic aspect has not yet been of interest to linguists, which, in fact, constitutes the **novelty** of our study. The methodological basis of the work is based on a complex combination of general scientific

(induction, deduction), empirical-theoretical (synthesis, analysis) and linguistic methods (pragmatic, contextual-interpretive, etc.).

Central in esoteric discourse is the approach to the special worldview of the individual, whose priority is the spiritual meaning of life and the subordination of the phenomena of the material world to higher, invisible manifestations of true being. As a result, meditative discourse is characterized not only by specific themes, but also by structural and stylistic features of construction, which are both a means of pragmatic influence on the addressee. Since the author pursues only one goal – to awaken the reader and encourage self-immersion and self-knowledge, the texts of meditative works are permeated with incentive constructions with a clear pragmatic focus on changing the worldview and priorities of the individual. Motivational constructions are always structured and presented together with repetitions, alliteration/assonance, enumeration, etc. We can say that the means of syntactic organization of meditative discourse perform both organizational (text-oriented) and pragmatic (reader-oriented) functions, in order to encourage a person to think and contemplate and, accordingly, implement the author's plan to change the worldview of the addressee.

Compiling a scheme that would depict the place of meditative discourse as a subspecies of esoteric discourse in the system of sacred discourses constitutes the perspective of the further research.

Key words: discourse, esoteric discourse, meditative discourse, incentive constructions, repetition, pragmatics.

У сучасних лінгвістичних реаліях дослідження такого явища як дискурс, що є одним із основних понять сучасної прагматичної лінгвістики та лінгвістики тексту, є багатовекторним і різностороннім. Теорія дискурсу у лінгвістиці є досить розробленою дисципліною; їй присвячені праці Н. Д. Арутюнової, Л. Вітгенштейна, Т. ван Дейка, В. І. Карасика, М. Фуко тощо. У вітчизняному мовознавстві питання дискурсу висвітлюють І. А. Бехта (Бехта, 2004; Бехта, 2013), Ю. С. Белозорова (Белозорова, 2005), Ю. О. Гарюнова (Гарюнова, 2011), К. Я. Кусько (Кусько, 2002), А. П. Мартинюк (Мартинюк, 2011).

Незважаючи на численність підходів у дослідженні дискурсу і його типів, питання медитативного дискурсу залишається на периферії наукових зацікавлень і розглядається лише у порівняльному аспекті разом з магічним, психотерапевтичним та релігійним, де медитативний дискурс трактується як «різновид персонального дискурсу, а саме буттєвого», «а досліджувані типи дискурсів мають подібні прагматичні установки та стратегії» (Ермолаєва, 2017, с. 126), у світлі хронології хронотопу і учасників цього типу дискурсу (Дмитрієва, 2015), як один із різновидів авторського езотеричного дискурсу (Петрик, 2014). Тому стверджуємо, що медитативний дискурс у його структурно-прагматичному аспекту досі не був об'єктом зацікавлення лінгвістів, що, власне, і складає **актуальність** нашого дослідження. **Мета** роботи – виокремити структурно-прагматичні особливості медитативного дискурсу як різновиду езотеричного дискурсу.

Об'єктом дослідження є медитативний дискурс як тип езотеричного дискурсу. **Предметом** дослідження є структурні та прагматичні аспекти досліджуваного типу дискурсу.

Матеріалом дослідження слугують твори Ошо та Ентоні де Мелло, авторів, чиїм творам притаманні мовні особливості, характерні для медитативного дискурсу.

Наше дослідження, власне, виконано в руслі когнітивно-прагматичного напрямку і має на меті вирішити наступні **завдання**: визначити особливості медитативного дискурсу як авторського езотеричного дискурсу; виокремити структурно-прагматичні особливості медитативного дискурсу, проаналізувати їх функції та способи актуалізації медитативних технік.

Методологія нашої роботи, що використовує надбання сучасної лінгвометодології, ґрунтується на комплексному поєднанні загальнонаукових (індукція, дедукція), емпірико-теоретичних (синтез, аналіз) та власне лінгвістичних методів (прагматичний, контекстуально-інтерпретативний тощо).

Услід за Т. В. Петрик, яка аналізує особливості ченнелінг дискурсу у системі сакральних дискурсів, стверджуємо, що медитативний дискурс (який, на думку дослідниці, є різновидом авторського езотеричного дискурсу у видовій системі сакральних дискурсів) разом із духовним авторським, є складовою частиною езотеричного дискурсу, одним із його типів (Петрик, 2014, с. 76).

Езотеричний дискурс визначається як «матеріалізований у текстовому масиві процес мовленнєво-мисленнєвої діяльності, сфокусований довкола духовно-етичної проблематики (вічні філософські проблеми життя та смерті, добра та зла, любові у всіх її виявах, почуття обов'язку по відношенню до себе та інших, призначення людини та перспектив людства тощо), комунікативним надзавданням якого є виховний вплив на реципієнта, розширення

та трансформування його свідомості, задача нових критеріїв оптимальної життєдіяльності на рівні свідомості 4-го виміру, або Свідомості Христа, духовних цінностей невидимої реальності тонкого світу (Сунгуртян, 2007, с. 6).

Т. В. Петрик виокремлює певні ключові компоненти, характерні для езотеричного дискурсу, які, в свою чергу, притаманні і медитативному дискурсу як одному із його підвидів, які нам слід виокремити у досліджуваних творах як зразках медитативного дискурсу. Центральним постулатом езотеричного дискурсу є особливе світосприйняття особистості, яка ставить на перший план духовний сенс життя та підпорядковує всі матеріальні прояви людського існування невидимим явищам «тонкого світу» (Сунгуртян, 2007, с. 6).

Видові ознаки езотеричного дискурсу можна прослідкувати на 1) концептуальному рівні (на рівні ключових концептів, які віддзеркалюють шлях пізнання людиною вищих істин через пізнання своєї суті і сенсу життя загалом), 2) семантики, 3) стилістики та 4) прагматики.

На рівні прагматики основною комунікативною метою є розширення та зміна світогляду адресанта, перефокусування із матеріального, земного на духовне, божественне, на вищі цінності (Петрик, 2014, с. 78). Такій меті підпорядковано і весь спектр медитативних текстів, починаючи із концептуально-тематичної установки. Тематика медитативних творів відображає переконання, що кожна людина є апріорі щасливою. *Right here and right now you are happy and you do not know it because your false beliefs and your distorted perceptions have got you caught up in fears, anxieties, attachments, conflicts, guilt and a host of games that you are programmed to play* (Mello, 1995, с. 7). Проте різні перешкоди у вигляді суспільства, культури, релігії тощо нав'язують щоразу нові закони та цінності, прагнення здобути які вносять неспокій у наше життя. *Instead your society, your culture ... has educated you to not even notice them, to go to sleep and let other people – the experts; your politicians, your cultural and religious leaders – do your thinking for you* (Mello, 1992, с. 62).

Це, у свою чергу, породжує масу негативних емоцій та почуттів. *In fact, it is these very desires and attachments that make you tense, frustrated, nervous, insecure and fearful. The fulfillment of desire can bring flashes of excitement. Don't*

mistake that for happiness (Mello, 1995, с. 9). *«What a suffering the world is! What a torment it is!» Gautam Buddha said, «Come where I am; there is no suffering there, there is no anguish there»* (Osho, 1994, с. 68).

І лише усамітнівшись на лоні природі, в цілковитій тиші і спокої, особа відкриє для себе істину, позбудеться самого себе і, тим самим, здобуде просвітлення. *Nature is nothing more than a veil over God, and only those who know how to lift that veil become familiar with the truth of life.*

Really the entrance is so near – in the waterfalls descending from the mountains, in the leaves of trees swaying in the wind, in the sunrays dancing and sparkling on the vast ocean. But there is a curtain at every door and it is not lifted unless we ourselves lift it (Osho, 1994, с. 31).

Медитативному дискурсу властива не лише специфічна тематика, але й структурно-стилістичні особливості побудови, які виступають одночасно засобами прагматичного впливу на адресата. Оскільки адресат переслідує лише одну мету – пробудити читача і спонукати до дії самозаглиблення і самопізнання, тексти медитативних творів наскрізь пронизані спонукальними конструкціями з чітким прагматичним спрямуванням на зміну світогляду та пріоритетів особи.

*Existence is a play of sun and shade
of hope and despair
of happiness and sorrow
of life and death* (Osho, 1971, с. 55).

*Drop explanations,
drop definitions,
drop scriptures and doctrines,
remember neti, neti not this, not that* (Osho, 1994, с. 71).

Спонукальні конструкції завжди структурно оформлені і подаються разом з повторами, алітерацією/асонансом, перелічуванням тощо. Така структура у викладі думок допомагає читачеві максимально сконцентрувати свою увагу на головному і в роздумах та спогляданні досягнути істину. *Awareness, awareness, awareness! In awareness is healing; in awareness is truth; in awareness is salvation; in awareness is spirituality; in awareness is growth; in awareness is love, in awareness is awakening.* (Mello, 1992, с. 96).

*Well, it has to be sought within one's own self,
within one's own self*

within one's own self
within one's own self
It is definitely there.

One who seeks it elsewhere loses it (Osho, 1971, с. 102).

Слід звернути увагу також на лексико-семантичну складову словникового складу медитативного дискурсу, оскільки він теж віддзеркалює концептуально-тематичну установку з метою прагматичного впливу на адресата. Дієслова, які вживаються у спонукальних конструкціях здебільшого належать до груп дієслів розумової діяльності та дієслів, що означають сприйняття за допомогою органів чуттів, та профілюють позицію авторів щодо апріорно щасливого життя людини, яке можна відчутти через самозаглиблення та наближення до природи.

Вищезазначені засоби структурної організації медитативних текстів створюють відповідну мелодію висловлювання, налаштовують на медитацію та наближення до бажаного стану самозабуття. Власне, слід зазначити, що для досягнення мети, а саме пробудження читача до свідомого життя і послідовного аналізу усього, що відбувається навколо, медитативному дискурсу властивий комплекс декількох стилістичних засобів в межах одного блоку, що в рамках традиційної стилістики трактується як явище конвергенції. Конвергенція передбачає сходження в одному відрізку тексту декількох видів стилістичних прийомів, які беруть участь в єдиній стилістичній функції (Арнольд, 2002, с.80). Використання, як у вищенаведених уривках, повторів, паралельних конструкцій, посилені анафоричним повтором та повтору обрамлення (що відповідає за логічну і смислову завершеність речення), створює відповідний ритм оповіді, впливає на свідомість читача та допомагає якнайповніше донести необхідну інформацію. Одними з найпоказовіших випадків застосування стилістичної конвергенції є наступні приклади: *I suggest you read Luke 11:1–13 sedulously. Read it again and again and ask yourself: What is my response to Jesus' words? ... Wait till you feel faith enough in Jesus' words to really ask for the holy spirit in full confidence. And then, ask! Ask repeatedly, ask earnestly, ask increasingly, even shamelessly, like that man knocking at his friend's door at midnight, refusing to take No for an answer* (Mello, 2003, с. 6). Тут, у межах одного невеликого абзацу автор

використовує посилання на Біблію, риторичне запитання, елемент графічної стилістики, спонукальні конструкції, повтор, паралелізм, анафору та алюзію на Біблію у формі порівняння: *And he said to them, "Which of you who has a friend will go to him at midnight and say to him, 'Friend, lend me three loaves; for a friend of mine has arrived on a journey, and I have nothing to set before him' "* – Luke 11:5.

Поєднання кількох стилістичних елементів в одному відрізку тексту можна трактувати як типову структурну особливість побудови текстів медитативного дискурсу. Оскільки вони спрямовані на спонукування до мислення та роздумів, то побудовані за принципом значної експресивності та запам'ятовуваності, що дозволяє, за задумом і баченням авторів, "носити" їх із собою протягом дня, роздумувати про їх зміст та значення. Тому крім виключно естетичної функції, подібні синтаксичні конструкції виконують ще і прагматичну функцію, тобто забезпечують ідейний вплив тої чи іншої сентенції на читача, сприяють її запам'ятовуваності і навіть фразеологічності, тобто відтворюваності у вигляді цитати, і через надлишковість допомагають уникнути незрозумілості у думках.

Можемо говорити, що засоби структурної організації медитативного дискурсу виконують одночасно організаційну (текстозорієнтовану) та прагматичну (зорієнтовану на читача) функції, з метою спонукування його до мислення та споглядання і, відповідно, реалізації задуму автора на зміну світобудови і світосприйняття адресата. Такі засоби структурно-синтаксичної організації медитативного дискурсу є ключовими та визначальними у досліджуваних творах.

Використовуючи арсенал проаналізованих синтаксично-стилістичних елементів, читача намагаються підвести до розуміння того, що він заздалегідь запрограмований зовнішніми чинниками, умовностями, стереотипами. Тому завжди незадоволений собою (своїм *self*). Щоб позбутись цього незадоволення, потрібно, позбутись свого *Ego*, а саме "*to lose the self*", "*to deny the self*", "*to die to self*". Таким чином, "стерши" *Ego*, ми розкриємо своє вище "Я", оскільки зможемо вирватись з лещат умовностей, нав'язаних ззовні. Нас спонукають до пробудження та самоаналізу, вказують на можливі

шляхи досягнення свободи та щастя. *He who knows the self totally can attain to the whole by realizing the disappearance of the self. The path to the whole is not through forgetfulness of the self but through its disappearance. It is a fallacy to try to forget the self by remembering God. The way is to annihilate the self by becoming aware of it. And, when the self ceases to exist, what remains is God* (Osho, 1994, с. 23).

У підсумку стверджуємо, що ключовими засобами організації текстової тканини медитативного дискурсу є спонукальні конструкції

та синтаксично-стилістичні засоби повтору, анафори, епіфори, паралелізму, використання яких допомагає реалізувати прагматичну установку, що полягає у тому, щоб спрямувати і об'єктивувати увагу і думки читача, заглиблюючи його у підтекст творів у потрібному напрямку, спонукати до дії пробудження і усвідомлення.

Перспективою подальших досліджень вважаємо укладання схеми, яка б зображала місце медитативного дискурсу як підвиду езотеричного у системі сакральних дискурсів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва : Наука. 2002. 384 с.
2. Бехта І. А. Дискурс наратора в англійській прозі. Київ : Грамота. 2004. 304с.
3. Бехта І. А. Функційно-прагматична дієвість тексту у світлі когніції й дискурсу. *Людина. Комп'ютер. Комунікація : збірник наукових праць / за ред. О. П. Левченко. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2013. С. 99–103.*
4. Белозьорова Ю. С. Когнітивно-дискурсивна концептуалізація часу в сучасній німецькій мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Запоріж. держ. ун-т. Запоріжжя. 2005. 22 с.
5. Гарюнова Ю. О. Функціонування власних назв у кінокритичному дискурсі: “чиста” номінація і прецедентність. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2011. № 963. Сер.: Філологія. Вип. 62. С. 71–75.*
6. Дмитриева О. А., Ермолаева Е. В. Типология хронотопа и участников медитативного дискурса. 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/topologiya-hronotopa-i-uchastnikov-meditativnogo-diskursa/viewer>
7. Ермолаева Е. В. Медитативный, магический, психотерапевтический и религиозный дискурсы в сопоставительном освещении. *Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов. 2017. № 2 (68): в 2 ч. Ч. 2. С. 124–126.*
8. Кусько Е. Я. Дикурс, дискурсивная лингвистика, дискурсоведение: тенденции развития. *Форма, значение и функции единиц языка и речи : материалы докл. Междунар. науч. конф. Москва. 2002. Ч. 1. С. 37–39.*
9. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків. 2011. 196 с.
10. Петрик Т. В. Ченнелінг у системі сакральних дискурсів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 6 (289). Ч. I. 2014. С. 72–79.*
11. Сунгуртян К. К. Лингвориторические средства выражения антропоцентризма в русском и переводном эзотерическом дискурсе : автореф. дис. на соиск. уч. ст. канд. филол. наук: спец. 10.02.19. «Теория языка». Краснодар. 2007. 23 с.
12. Mello de, Anthony. Awareness: the Perils and Opportunities of Reality. New York. 1992. 185 p.
13. Mello de, Anthony. Contact with God. New York. 2003. 224 p.
14. Mello de, Anthony. The Way to Love: Last Meditations of Anthony de. New York. 1995. 196 p.
15. Osho. A cup of tea. 1971. URL: https://www.oshorajneesh.com/download/osho-books/hindi-translations/A_Cup_of_Tea.pdf
16. Osho. Seeds of wisdom. 1994. URL: <http://www.alaalsayid.com/ebooks/OSHO%20pdf/Seeds%20of%20Wisdom.pdf>

REFERENCES:

1. Arnol'd, I. V. (2002). Stilistika. Sovremennyy angliyskiy yazyk [Stylistics. Modern English]. Moskva : Nauka. [in Russian]
2. Bekhta, I. A. (2004). Dyskurs naratora v anhlomovniy prozi [Narrator's discourse in English prose]. Kyiv : Hramota. [in Ukrainian]
3. Bekhta, I. A. (2013). Funktsiyno-prahmatychna diyevist' tekstu u svitli kohnitsiyi y dyskursu [Functional and pragmatic effectiveness of the text in the light of cognition and discourse]. *Lyudyna. Komp'yuter. Komunikatsiya: Zbirnyk naukovykh prats' / za red. O. P. Levchenko. L'viv : Vydavnytstvo L'viv's'koyi politekhniki. [in Ukrainian]*
4. Byeloz'orova, Yu. S. (2005). Kohnityvno-dyskursyvna kontseptualizatsiya chasu v suchasniy nimets'kiy movi [Cognitive-discursive conceptualization of time in modern German] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. Zaporiz. derzh. un-t. Zaporizhzhya. [in Ukrainian]

5. Dmitriyeva, O. A., Yermolayeva, Ye. V. (2015). Tiplogiya khronotopa i uchastnikov meditativnogo diskursa [Typology of chronotope and participants of meditative discourse]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tipologiya-khronotopa-i-uchastnikov-meditativnogo-diskursa/viewer> [in Russian]
6. Haryunova, Yu. O. (2011). Funktsionuvannya vlasnykh nazv u kinokrytychnomu dyskursi: "chysta" nominatsiya i pretsedentnist' [Functioning of proper names in film critical discourse: "pure" nomination and precedent]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu im. V. N. Karazina*. 2011. № 963. Ser.: Filolohiya. Vyp. 62. [in Ukrainian]
7. Kus'ko, Ye. YA. (2002). Diskurs, diskursnaya lingvistika, diskursovedeniye: tendentsii razvitiya [Discourse, discourse linguistics, discourse studies: development trends]. *Forma, znacheniyе i funktsii yedynits yazyka i rechi* : materialy dokl. Mezhdunar. nauch. konf. Moskva. Ch. 1. [in Russian]
8. Martynyuk, A. P. (2011). Slovnyk osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvnoyi linhvistyky [Dictionary of basic terms of cognitive-discursive linguistics]. Kharkiv. [in Ukrainian]
9. Mello de, Anthony. (1992). *Awareness: the Perils and Opportunities of Reality*. New York.
10. Mello de, Anthony. (2003). *Contact with God*. New York.
11. Mello de, Anthony. (1995). *The Way to Love: Last Meditations of Anthony de Mello*. New York.
12. Petryk, T. V. (2014). Chennelinh u systemi sakral'nykh dyskursiv [Channeling in the system of sacred discourses]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. № 6 (289). Ch. I. [in Ukrainian]
13. Sungurtyan, K. K. (2007). Lingvoritoricheskiye sredstva vyrazheniya antropotsentrizma vrusskom i perevodnom ezotericheskom diskurse [Linguistic and rhetorical means of expressing anthropocentrism in Russian and translated esoteric discourse] : avtoref. dis. na soisk. uch. st. kand. filol. nauk: spets. 10.02.19. «Teoriya yazyka». Krasnodar. [in Russian]
14. Yermolayeva, Ye. V. (2017). Meditativnyy, magicheskiy, psikhoterapevticheskiy i religioznyy diskursy v sopostavitel'nom osveshchenii [Meditative, magical, psychotherapeutic and religious discourses in comparative coverage]. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki*. Tambov. 2017. № 2 (68): v 2 ch. Ch. 2. [in Russian]
15. Osho. A cup of tea. (1971). URL: https://www.oshorajneesh.com/download/osho-books/hindi-translations/A_Cup_of_Tea.pdf
16. Osho. Seeds of wisdom. (1994). URL: <http://www.alaalsayid.com/ebooks/OSHO%20pdf/Seeds%20of%20Wisdom.pdf>